

Б. М. Фільц

Косенко Віктор Степанович

КОСЕНКО Віктор Степанович (11(23). 10. 1896, С.-Петербург – 03. 10. 1938, Київ) – композитор, піаніст, педагог. Професор (1932). Член Спілки рад. композиторів України (1932). До 1914 мешкав із сім'єю у Варшаві. Грі на фортепіано навч. у відомого виконавця творів Ф. Шопена А. Міхаловського. Закін. Петрогр. консерваторію (нині С.-Петербург, 1918; кл. композиції М. Соколова, фортепіано – І. Міклашевської, інструментування – М. Штейнберга, диригування – *М. Черепніна*; брав уроки композиції в О. Глазунова). 1918–28 викладав гру на фортепіано у муз. школах та муз. технікумі Житомира, де також виступав як піаніст у складі фортепіан. тріо та як соліст. Тоді ж створив багато камерно-інструм. творів для фортепіано, віолончелі, скрипки (автор Концерту для скрипки й оркестру, 1918), камерно-інструм. ансамблів, романсів на вірші укр. і рос. поетів, пісень, хорів та обробок нар. пісень. Від 1928 викладав у Київ. консерваторії. Провадив активну творчу, муз.-громад. та концертну діяльність, популяризуючи укр., рос. та зарубіжну класику, а також твори композиторів-сучасників (С. Рахманінов, О. Скребін та ін.). У 1920–30-х рр. успішно виступав в автор. концертах у Харкові (1927), Москві (1929), Києві (1930-і рр.). У творчості К. відчутний вплив М. Лисенка (найяскравіше у фортепіан. сюїті «11 етюдів у формі старовинних танців», 1928–30; оркестрував [Л. Бильчинський](#), запис. на Укр. радіо – симф. оркестр під керівництвом *В. Сіренка*), С. Рахманінова (особливо в Сонаті для віолончелі й фортепіано, 1923 та «Класичному тріо», 1927), О. Скребіна (у фортепіан. поемах, легендах тощо, частково у «Героїчній увертюрі» для симф. оркестру, 1932). Глибоке знання специфіки фортепіано, бездоганне володіння різноманіт. піаніст. прийомами та ефектами фортепіан. звучання дали змогу К. всебічно використати можливості інструменту й створити майстерні зразки укр. фортепіан. музики. Ліричні, емоційно виразні, інколи з

героїко-драм. пафосом твори завжди зігріті теплим, щирим почуттям людяності. Вони приваблюють багатством і розмаїттям фортепіан. фактури та гармоній. палітри. Значної популярності набули фортепіанні цикли «Чотири дитячі п'єси» (1929) та «24 дитячі п'єси» (1936) для юних музикантів-початківців. Останні належать до кращих зразків укр. дит. муз. літ-ри. У них відчувається близький зв'язок із нар. мелодикою, муз. мова позначена яскравим колоритом, гармоній. і фактур. багатством, різноманітністю змісту. Автор низки музикознав. публікацій, зокрема у ж. «Радянська музика»: «Тарас Бульба» (1936, № 6–7), ««Продана наречена» Б. Сметани» (1937, № 1), «Концерт піаністки Тетяни Гольдфарб» (1937, № 5). Здійснено низку записів творів К. на грамплатівки. 1964 у Києві створ. [Косенка В. С. Музей-квартира](#). Тут зберігаються особисті речі, рукописи, фотоархів, епістолярна спадщина композитора, видання та грамплатівки його творів. На будинку встановлено мемор. дошку (скульптор [Г. Кальченко](#)). На Байковому цвинтарі, де похов. К., – пам'ятник роботи скульптора Л. Шервуда, арх. [А. Ігнащенко](#). Ім'я К. присвоєно Житомир. муз. училищу, Київ. дит. муз. школі № 3, ним названо вулиці в Києві та Житомирі. На фортепіанну музику композитора створ. балет «Світанкова поема» (1973, оркестрування, згодом – Симф. сюїта Л. Колодуба, лібрето В. Тимофєєва), поставл. у Київ. ім. Т. Шевченка і Донец. театрах опери та балету. 2001 Міністерство культури і мистецтв України та НСКУ заснували мист. премію ім. К. за значні творчі досягнення в галузі музики для дітей та юнацтва.

Основні твори

для симф. оркестру – «Молдавська поема» (1937); для фортепіано з оркестром – Концерт (1928–37); для фортепіано – 6 поем (1915–21), 2 поеми-легенди (1921), 3 сонати (1922, 1924, 1926–30), 2 концертні вальси (1931); для скрипки і фортепіано – Соната (1927); романси на сл. укр. і рос. поетів (П. Тичина, О. Пушкін, О. Блок, О. Апхутін, К. Бальмонт та ін.); пісні, обробки укр. нар. пісень для чол. квартету без супроводу (1929–36), цикл із 6-ти дит. ялинк. пісень (1936–37); музика до к/ф «Останній порт» (1934, реж. А. Кордюм), вистав; аранжування і гармонізація укр., рос., білорус. нар. пісень.

Рекомендована література

1. Вакулович Н. Віктор Косенко і його творчість // Музика. 1927. № 3;
2. Барвінський В. Віктор Косенко // Укр. музика. 1939. № 1;
3. Ревуцкий Л. Памяти В. Косенко // Сов. музыка. 1939. № 5;
4. Хінчин Л. «Героїчна увертюра» В. Косенка // Рад. музика. 1940. № 5;
5. Довженко В. В. С. Косенко. К., 1949;
6. 1951;
7. Його ж. «Героїчна увертюра» В. С. Косенка. К., 1963;
8. Фільц Б. Фортепіанна творчість В. Косенка. К., 1965;
9. В. С. Косенко у спогадах сучасників. К., 1967;

10. Довженко В. Фольклорні мотиви у творчості В. С. Косенка // НТЕ. 1967. № 1;
11. Гордійчук М. Українська радянська симфонічна музика. К., 1968;
12. Боровик М. Український радянський камерно-інструментальний ансамбль. К., 1969;
13. Вахраньов Ю. Фортепіанні етюди В. Косенка. К., 1970;
14. Фільц Б. Український радянський романс. К., 1970;
15. Ревуцкий Л. О моем младшем современнике // Сов. музыка. 1971. № 2;
16. Олійник О. Композитор і сучасність // Музика. 1971. № 6;
17. Тимофеев В. Український радянський фортепіанний концерт. К., 1972;
18. Загайкевич М. Балет на музику В. Косенка // Рад. музика. 1974. № 1;
19. В. С. Косенко. Спогади, листи. 2-е вид. К., 1975;
20. Зандрок С. Фортепіанні сонати В. Косенка та Б. Лятошинського // УМ. 1975. Вип. 10;
21. Олійник О. Фортепіанна творчість В. Косенка. К., 1977;
22. Блок В. Детские пьесы В. Косенко // Муз. жизнь. 1978. № 5;
23. Фільц Б. Гармонія солоспіву. К., 1979;
24. Витте Н. Исполнительская деятельность В. С. Косенко // Вопр. инструм. муз. исполнительства: Сб. науч. тр. К., 1982;
25. Сильванский С. Соната В. С. Косенко для скрипки и фортепиано // Вопр. инструм. муз. исполнительства: Сб. науч. тр. К., 1982;
26. Стецюк Р. Віктор Косенко. К., 1989;
27. Віктор Степанович Косенко: погляд з 90-х рр. К., 1997;
28. Ржевська М. Про діалектику соціального контексту мистецтва та еволюції композиторського стилю на прикладі творчості В. Косенка // Наук. зап. Терноп. пед. університету. Сер. Мистецтво. 1999. № 1(2); В. С. Косенко і культурно-мистецькі традиції Волині–Житомирщини: Наук. зб. Ж., 2005;
29. Менцінський Т. Віолончельна соната В. Косенка (до проблеми композиц.-образ. цілісності) // Художня цілісність як феномен муз. творчості та виконавства: Наук. вісн. Нац. муз. академії України. К., 2005. Вип. 48;
30. Івахненко Л. У світі чарівних мелодій. К., 2007.

Бібліографічний опис:

Косенко Віктор Степанович / Б. М. Фільц// Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2014. – Режим доступу:

<https://esu.com.ua/article-5513>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).